FUNDAȚIA COMUNITARĂ CLUJ

Abandonul școlar în comuna Bonțida

Puțin despre Bonțida

- Este o comună din județul Cluj, cu patru localități în componență: Bonțida, aceasta fiind și reședința de comună, Răscruci, Coasta și Tăușeni.
- Are o populație de 4884 de locuitori, conform datelor furnizate de INS în anul 2018.
- Din punct de vedere al distribuției etnice, informațiile colectate în urma Recensământului din 2011, arată că populația majoritară a comunei, în proporție de 59,65% este de etnie română, 19,81% etnie romă, iar 16,72% etnie maghiară.
- Fenomenul migrației este întâlnit și în rândul locuitorilor comunei Bonțida, fiind vorba despre o ușoară creștere în ultimii anii. Având în vedere datele de pe INS, numărul plecărilor cu domiciliul (inclusiv migrația externă), pentru anul 2019 este de 91, comparativ cu 2010, când era un număr de 57 de plecări.
- În Bonțida există două unități școlare, iar Fundația Creștină Diakonia, în parteneriat cu Primăria Bonțida, oferă servicii sociale, precum îngrijire paliativă la domiciliu pentru locuitorii comunei, și serviciile oferite de către centrul de zi pentru copii.
- Pe plan cultural, comuna se remarcă prin organizarea anuală a festivalului Electric Castle, oportunitate care crește vizibilitatea comunei;
- Numărul elevilor înscriși într-o formă de învățământ este în scădere de la an la an, în 2018 fiind înregistrați un număr de 451 de elevi.

Meșter Ste(a)m Box @Bonțida

Prima activitate desfășurată în comuna Bonțida de către Fundația Comunitară Cluj a fost în anul 2018, când cu sprijinul Lidl România a fost construit în curtea școlii un Pavilion, ca loc de manifestare, implicare activă și dialog.

Intervenția Fundației în comunitate continuă cu proiectul **Meșter Ste(a)m Box**, în a cărui componență sunt incluse activități care să sprijine nevoile comunității, centrate pe ideea de dezvoltare a unui set de abilități practice pentru copii din ciclul gimnazial înscriși în sistemul de învățământ. **Clubul Ste(a)m Box** este o inițiativă în cadrul căreia copiii vor avea posibilitatea de a dezvolta un proiect individual de arts&crafts, inițiativă ce presupune organizarea unui spațiu fizic unde copii să poată lucra la proiect, să își poată crea obiectele imaginate, reprezentând astfel o ocazie de a interacționa unii cu alții și de a lucra împreună.

În acest context, cercetarea de tip antropologic, realizată la finalul anului 2020, a contribuit la formarea unei viziuni cu privire la realitatea socială existentă în comunitate și, totodată, la conturarea unui profil al comunității. Culegerea datelor s-a realizat prin metode calitative, fiind vorba despre interviuri semistructurate și focus-grupuri. Cercetarea a debutat cu o serie de întâlniri preliminare cu reprezentanți ai instituțiilor cu responsabilitate directă în gestionarea procesului educațional la nivel local (primarul comunei Bonțida și directorul Școlii Gimnaziale Bonțida), iar mediatorul școlar a fost persoana care a facilitat accesul în comunitatea romă, fiind implicați în cercetare copii, adolescenți și adulți care au legătură în mod direct cu fenomenul abandanului școlar. Interviurile au abordat mai multe subiecte: abandon școlar, motivațiile de a părăsi/ continua studiile, condițiile de trai și de școlarizare, posibile soluții la problemele identificate, iar focus-grupurile au fost realizate cu grupuri de elevi din clasele V-VIII, pe teme ce vizau aspirațiile de viitor, interesele și profesiile dorite.

În urma consultării cu stakeholderii principali din comunitate și pe baza informațiilor colectate în etapa imediat premergătoare cercetării antropologice, tema centrală a fost identificată ca fiind abandonul școlar.

Cauze ale abandonului școlar în Bonțida

Intensitatea acestui fenomen și modul în care acesta se manifestă în comunitate sunt determinate de mai mulți factori:

- Număr ridicat de absențe
- Marginalizare
- Tensiuni și conflicte
- Apariția sentimentului de rușine
- Stigmatizare

Situația prezentă în comună declanșează o serie de comportamente și reacții în rândul membrilor. Astfel, există o categorie de elevi care nu participă la cursuri fie pentru că nu se pot trezi dimineața, fie pentru că nu înțeleg materia, fiind marginalizați de către profesori. Copiii simt presiunea la care sunt expuși constant și, presați de sentimentul de rușine că nu vor reuși, abandonează în cele din urmă mersul la școală. Drept urmare, abandonul școlar este asociat cu stigmatul rușinii. O altă categorie descrisă este cea din care fac parte persoanele care nu reușesc să promoveze, nu primesc suficient sprijin pentru învățare, fiind nevoiți să repete anul de mai multe ori.

Violența în școală

La școala din Bonțida, structura claselor I-IV reflectă structura compozițională a comunei. Acest lucru se schimbă în ciclul V-VIII, când proporția elevilor de etnie romă ajunge să fie majoritară, din cauza migrației anumitor elevi de etnie română sau maghiară către școli din alte localități. Nucleul conflictelor și atitudinilor de respingere își are originea tocmai în această situație care produce efecte atât în interiorul claselor, cât și în afară, în comunitate.

Dacă în trecut mulți dintre locuitori erau persoane calificate, salariați ai combinatelor industriale din Cluj sau angajați în cooperativele de producție din Bonțida, situația din prezent reflectă însă o altă realitate. Deschiderea fabricilor de la Jucu sau Gherla a fost o bună oportunitate de angajare pentru populația de etnie romă, nefiind nevoie de un nivel crescut de școlarizare. Un procent semnificativ lucrează și în construcții, caz în care se reproduc modele familiale, în care băieți care au abandonat școala merg la muncă cu un alt membru din familie.

Percepția celor mai multe persoane intervievate cu privire la abandonul școlar și violența copiilor este că principalii vinovați sunt părinții și dezinteresul pe care aceștia din urmă îl au față de educația copiilor. O altă opinie răspândită în comunitate este cea care face referire la acea categorie de elevi care nu reușește să promoveze și care devine, în cele din urmă, un element de distragere a atenției a celorlalți elevi sau de destabilizare a ordinii în cadrul școlii.

a) Migrația elevilor după ciclul primar

Un alt aspect important surprins în urma discuțiilor cu diferite persoane este legătura dintre violența în cadrul școlii și migrația elevilor după ciclul primar. Răspunsul la violența manifestată în rândul copiilor ține efectiv de mutarea la o altă școală a elevilor care sunt agresați, iar în cazul în care acest lucru nu este posibil, violența ajunge să fie adoptată și la nivel de comunitate, de către familiile aflate în conflict. Climatul agresiv și violențele dintre copii, precum și lipsa controlului sau a regulilor sunt câteva dintre principalele motive care declanșează un răspuns din partea părinților.

b) Agresivitatea (și frustrarea) profesorilor

Reacții față de modul în care se desfășoară orele de curs și față de conflictele existente în cadrul școlii apar și în rândul profesorilor. Lipsa mijloacelor prin care să poată fi îndreptată această situație provoacă o stare de nemulțumire și frustrare. De asemenea, sentimentul de neputință și lipsă de control apare și el menționat de către profesori, fiind vorba despre momentele în care sunt nevoiți mai degrabă să aplaneze violențele dintre elevi, decât să predea. În contrast cu această viziune, apare imaginea în care o parte dintre elevi refuză să meargă la școală tocmai pentru că profesorii au manifestat atitudini de respingere, excludere sau chiar reacții violente față de aceștia.

Poate fi înțeles faptul că abandonul școlar este în strânsă legătură cu: 1. Tensiunile care există în cadrul școlii între diferite grupuri și care, nerezolvate, ajung să se infiltreze și în comunitate; 2. Migrația elevilor la alte școli, fiind totodată și unul dintre motivele pentru care există o lipsă de comunicare între membri, de conectare la nevoile comunității și de a fi împreună.

Atenția noastră se concentrează în jurul acestor probleme evidențiate, fiind necesară rezolvarea tensiunilor existente între diferite grupuri, după cum urmează:

- Profesori ⟹ Elevi
- Elevi ⟹ Elevi
- Părinți ⟹ Profesori
- Părinți ⟹ Copii
- Părinți ai copiilor agresați ⟹ Părinți ai copiilor care agresează

c) Rușinea ca mecanism de control social

Sentimentul de rușine este prezent atât în procesul de învățare, cât și în normele comunității, folosit ca mecanism de control al copiilor, dar nu numai. Din cercetarea efectuată, s-a observat că cei cu vârstele cuprinse între 12-16 ani, care nu au reușit să promoveze, ascund sentimentul de rușine evocând că nu simt neapărat nevoia continuării studiilor. De ce? *E bine și cu mai puțin*. Perspectiva tinerilor de 16-20 de ani, care au același număr de clase, se schimbă. Aceștia menționează că regretă că nu au continuat procesul de învățare. Complementar, prezența în comunitate a unei fundații care oferă un program de after-school, este privită cu scepticism întrucât frecventarea unui program gratuit de after-school este asociat cu rușinea de a fi sărac, fiind un fel de mergi acolo *unde merg doar săracii*. La fel a fost și în cazul participării cetățenilor la diferite programe de calificare sau alfabetizare, unde interesul populației locale s-a arătat a fi unul scăzut tocmai pentru că se crede că este o rușine să frecventezi astfel de locuri.

Aspirațiile de viață și profesionale ale elevilor

Pentru a înțelege și a ne apropia mai mult de aspirațiile elevilor, au fost organizate sesiuni de focus-grupuri în timpul orelor de dirigenție, sesiuni la care au participat copii din clasele V-VIII. Întrebați despre ce activități le-ar plăcea să facă la școală, în afara celor deja cunoscute și practicate de ei, au fost identificate următoarele:

Clasa a V-a: unor 6 elevi le-ar plăcea să urmeze cursuri de gătit, altor 5 elevi le-ar plăcea să învețe mai multe despre telefoane sau jocuri pe calculator, iar majoritatea fetelor au răspuns că își doresc să aibă un salon de coafură și de make-up.

Clasa a VI-a: interesul pentru gătit este manifestat și de către această categorie de elevi, dar există și o parte dintre elevi care aduc în discuție și activități de gaming sau robotică.

Clasa a VII-a: jumătate dintre elevi își doresc să urmeze cursuri de gătit, de IT, dar menționează un interes și pentru activități precum dansuri sau make-up.

Clasa a VIII-a: pe lângă activitățile deja menționate, elevii din clasa a VIII-a și-ar dori să facă mai mult sport, să se implice în proiecte în folosul comunității sau să aibă și cursuri de mecanică.

Un alt aspect menționat de către cei mai mulți elevi este înclinația pe care aceștia o au spre acte de caritate și intenția de a ajuta și pe cei mai puțin norocoși. Motivația de a merge la liceu pleacă în mod special din dorința copiilor de a avea carnet de conducere și de a-și cumpăra o mașină.

Concluzii

- Abandonul școlar nu este doar despre numărul ridicat de absențe al elevilor, ci ține mai mult de tensiunile identificate între diferite grupuri;
- Repetenția sau abandonul școlar este în strânsă legătură cu stigmatul rușinii;
- Rușinea, marginalizarea și excluderea duc la manifestări violente, care se extind dincolo de granițele clasei;
- Răspunsul părinților la conflictele existente în cadrul școlii este fie de a transfera copiii la alte școli din apropiere, fie de a acționa violent în comunitate.

În continuare, pentru a avea o imagine mult mai amplă asupra fenomenului analizat, și pentru a deține o cunoaștere mai amănunțită a cauzelor și efectelor abandonului școlar în comunitatea bonțideană, ne propunem să discutăm cu o serie de specialiști care să explice problemele comunei și să ofere posibile soluții.

Fundația Comunitară Cluj

Str. Țebei 21 | office@fundatiacomunitaracluj.ro |

www.fundatiacomunitaracluj.ro | FB @fundatiacomunitaracluj

Paraschiv Ana-Luciana - Facilitator de organizare comunitară

luciana.paraschiv@fundatiacomunitaracluj.ro | (004) 0748 549 681